

Zločin u Lori (okr. Miljenko Bajić)

Izveštaj s glavne rasprave u obnovljenom postupku

14. svibnja 2012. godine – čitanje optužnice, uvodni govori stranaka, dokazni postupak, završni govori stranaka, objava presude
--

Izveštava: Maja Kovačević Bošković - Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Nakon objave predmeta rasprave utvrđeno je da je sastav vijeća u skladu sa zakonom te da nema razloga za izuzeće predsjednika ili člana vijeća.

Utvrđeno je da su na raspravu pristupili optuženik Miljenko Bajić, koji se trenutno nalazi u istražnom zatvoru, njegovi branitelji Nediljko Ivančević i Željko Ostoja te zamjenica ŽDO u Splitu Julijana Stipišić.

Predsjednik vijeća konstantirao je da se radi o obnovljenom postupku. Presuda kojom je Miljenko Bajić osuđen zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva donesena je u ožujku 2006. g., a potvrđivanjem od VSRH u veljači 2007. postala je i pravomoćna. Kako je okrivljenom Bajiću suđeno u odsutnosti, nakon njegova uhićenja, na zahtjev branitelja, vanraspravno vijeće ŽS u Splitu donijelo je rješenje kojim je dopuštena obnova postupka.

Utvrđeno je da je održano pripremno ročište na kojem je odlučeno o dokaznim prijedlozima koji će tijekom postupka biti izvedeni.

Čitanje optužnice

Pročitana je optužnica ŽDO u Splitu broj K-DO-131/01 od 25. ožujka 2002. godine.

Očitovanje o krivnji

Okrivljenik je izjavio da je sadržaj optužnice razumio i da se ne osjeća krivim. Svoju obranu okrivljenik će iznijeti na kraju dokaznog postupka.

Uvodni govori stranaka

U svom uvodnom govoru **zamjenica ŽDO Split** navela je da namjerava dokazati, putem brojnih dokaza koji će biti izvedeni tijekom rasprave, kako personalnih tako i materijalnih, da je optuženi Miljenko Bajić počinio utuženo djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, a za koje je već u odsutnosti pravomoćno osuđen.

Branitelj okrivljenika odvjetnik Ivančević rekao je kako će dokazati da optuženik nije počinio djelo stavljeno mu na teret, kako optuženik nema fizičke veze sa inkriminiranim događajem.

Obrana optuženika suglasna je sa čitanjem svih dokaza, a iz kojih je razvidno kako optuženi to djelo nije počinio. Također obrana je suglasna da se ne pozivaju i ne ispituju neposredno svjedoci već da se pročitaju zapisnici o njihovom ranijem ispitivanju.

Optuženi Miljenko Bajić suglasan je sa uvodnim govorom svojih branitelja.

Dokazni postupak

Tijekom dokaznog postupka, uz suglasnost stranaka, izvedeni su brojni dokazi, kao materijalni tako i personalni. Pročitani su zapisnici o ispitivanju svjedoka.¹ Izvršen je uvid u materijalnu dokumentaciju. Konstatirano je da se obnovljeni postupak vodi prema novom Zakonu o kaznenom postupku, a da je moguće predlagati samo nove dokaze koji se tiču isključenja protupravnosti i krivnje optuženika te one koji bi mogli utjecati na kaznenu sankciju.²

Kako stranke nisu imale prijedloge za izvođenje takvih dokaza prešlo se na ispitivanje opt. M. Bajića.

Ispitivanje opt. Miljenka Bajića

Optuženik je izrazio žaljenje za pok. Kneževića i pok. Bulovića bez obzira na njihovu pripadnost agresorskoj vojsci, no, s njihovim stradavanjem nije imao veze.

Pripadao je 72. bojnoj vojne policije, obavljao je patrolnu službu, bio je pripadnik interventnog voda. Uvijek su postupali po dojavi dežurnih, a neposredno kada su bili prisutni samom događaju zbog kojeg su bili dužni postupati. Inkrimirani događaj zbio se 16. lipnja 1991. godine. U patrolnoj službi bili su Bikić, Barišić, Radoslav Laušić i on.

Nakon što su dobili dojavu o pucnjavi uputili su se u Vojno istražni centar Lora jer je došlo do pokušaja bijega jedne osobe. Dvorište je bilo otvoreno. Na podu su vidjeli osobu za koju im je zapovjednik zatvora Tonči Vrkić rekao da je jedan od bjegunaca. Radilo se o Nenadu Kneževiću, koji je bio okružen sa 15-ak vojnika. Oni nisu bili pripadnici straže. To su bili pripadnici 158. i 144. brigade HV-a, pripadnici domobranske pukovnije koji su bili stacionirani u Lori oko zatvora.

Vrkić mu je rekao kako je Knežević zadobio 2 metka, bio je izbatinan. Nije vidio da ga je itko od nazočnih tukao. Stražari nisu mogli napraviti ništa. Čekajući upravitelja zatvora Tomu Duića opt. Bajić upitao je prisutne tko će za to odgovarati. Potom su on i kolege iz patrolne službe (Barišić, Laušić i Bikić) po nalogu Duića ozlijeđenog Kneževića odveli u bolnicu. Misli da je u vozilu s njima bio i Duić. Nakon toga nastavili su raditi svoj posao. Naknadno je saznao da je preminuo.

Što se tiče ozljeđivanja Gojka Bulovića rekao je da tog čovjeka nije ni poznao.

Po nalogu dežurnog ili upravitelja zatvora došli su u Loru. Naime, on je tražio da se izvrši obilazak zatvora obzirom da je bilo malo stražara u odnosu na broj zatvorenika, kojih je bilo 40-50. Potreba obilaska zatvora postojala je i zbog pokušaja bijega koji se tog dana ranije dogodio. Ratni zarobljenici bili su odvojeni od zatvorenih pripadnika HV-a. Kada su stigli do zatvora tamo su se nalazili Duić, Laušić. Rekao je da je ostao sa Laušićem kraj vozila jer se morao javljati na motorolu, a Bikić, Duić i Banić, moguće da je s njima bio još neki stražar, otišli su do prostorija gdje su se nalazili ratni zarobljenici. Tamo su se zadržali 10-ak minuta. Tijekom njihova boravka u tim prostorijama nije čuo nikakvu viku, jauke. Mogao se čuti samo glasni razgovor. Naglasio je kako nije istina, što su govorili i neki svjedoci, da je on ulazio u sjeverni dio zatvora gdje je kasnije pronađen Bulović. Za njegovu smrt saznao je sutradan, a nije ju dovodio u vezu sa postupanjem straže kao ni pripadnika HV-a.

U nastavku svjedok se osvrnuo na određene činjenice koje se ne tiču direktno samog događaja, ali ipak su u vezi s njim. Za djelo za koje se on tereti već su pravomoćno osuđeni i njegove kolege Bikić, Banić. Naglasio je da je Bikić priznao učin kaznenog djela, ali da isto nije počinio. Motiv priznanja krivnje bio je da dobije manju kaznu. Smatra kako se njegovo priznanje ne bi trebalo smatrati kao dokaz u ovom kaznenom postupku.

Svjedok Sulejmanović, koji je bio pripadnik stražarske službe u Vojno istražnom centru Lora, tijekom istrage teretio je njega da je sudjelovao u počinjenju djela. On je lagao, naime, sam je priznao da je

¹ Sadržaj zapisnika nije čitan već je uz suglasnost stranaka konstatirano da su isti pročitani.

² Čl. 501. st.1. toč.3 ZKP-a – kazneni postupak završen pravomoćnom presudom može se obnoviti u korist osuđenika bez obzira da li je prisutan ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji su sami ili u svezi s prijašnjim dokazima prikladni da prouzroče oslobođenje osobe koja je bila osuđena ili njezinu osudu po blažem kaznenom zakonu.

tijekom istrage govorio neistinu. Bio je prisiljen teretiti druge kako bi sa sebe „skinuo„ odgovornost. Mjesto gdje su se on i Laušić nalazili dok su stajali kraj automobila, stražar Sulemanović nije mogao vidjeti, kao ni što oni nisu mogli vidjeti njega.

Činjenica da je bio u bijegu 6,5 godina ne može se procjenjivati u smislu njegove krivice i bježanja od pravde. Želio je suđenje u normalnim okolnostima, bez pritiska sa strane. Uhićen je u svojoj rodnoj kući krajem rujna 2010. godine, u kojoj je već boravio mjesec dana prije samog uhićenja. Želio je uhićenje i obnovu postupka, bijeg mu je bio gori od zatvora.

Smatra kako zapovjednik Vojno istražnog centra Lora nije kompetentna osoba za obnašanje dužnosti. Imao je svega 20-ak godina, a predhodno je prošao strahote Vukovara kao pripadnik HV-a, zadnji je izašao iz grada, pobijeno mu je pola obitelji. Te strahote sigurno su se mogle odraziti na njegovu psihu i upravljanje zatvorom.

Na kraju okrivljeni je rekao da ima troje djece. Svoju mirovinu od 5.500,00 kn ostavio je djeci koju ima iz prvog braka. Živi u vanbračnoj zajednici sa drugom ženom, imaju jedno dijete od 8 godina.

Završni govori stranaka

Zamjenica ŽDO ostala je kod završnog govora od 21. veljače 2006. godine.

Smatra da temeljem izvedenih dokaza proizlazi da je optuženi Bajić počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. U završnom govoru, u prethodno vođenom postupku, zastupnik optužbe je detaljno elaborirao iz čega proizlazi da je okrivljeni počinio kazneno djelo. Naglasila je kako su sve bitne činjenice utvrđene, utvrđen je status žrtava Kneževića i Bulovića kao civila, status optuženika koji je postupao kao neposredni počinitelj, kao pripadnik HV-a.

Nedvojbeno je utvrđeno i vrijeme, mjesto događaja. Nema dvojbe da su žrtve smrtno stradale od batiranja, a sve to proizlazi iz izvedenih dokaza. Okrivljenik je ubrojiv, htio je sudjelovati u premlaćivanju i bio je svjestan svojih radnji.

Predložila je donošenje presude kojom bi se presuda ŽS u Splitu donesena u odsutnosti okrivljenika potvrdila s tim što je predložila da se ona djelom izmijeni u pogledu izrečene sankcije. U odsutnosti okrivljenik je osuđen na 6 godina zatvora. Zamjenica ŽDO smatra da postoje određene olakotne okolnosti pa stoga predlaže ublažavanje kazne. Predlaže izricanje kazne zatvora u trajanju od 4,5 godine. Kao olakotne okolnosti treba cijeniti činjenicu da je optuženik pristao da bude uhićen, želio je obnovu postupka, iako krivnju nije priznao iskazao je žaljenje za stradavanje Kneževića i Bulovića, primjereno se ponašao tijekom postupka, otac je tri maloljetna djeteta o kojima se brine na primjeren način.

Produljenje pritvora predložila je zbog opasnosti od bijega.

Branitelj Ostoja rekao je kako je 2006. godine doista iscrpno elaborirao obranu kod koje ostaje. Smatra kako nema dokaza da je njegov branjenik počinio kazneno djelo. Osvrnuo se na završni govor zamjenice ŽDO u kojem ona izdvaja pojedine iskaze svjedoka. On smatra da neki od tih svjedoka apsolutno ne dovode njegova branjenika u vezu sa počinjenjem kaznenog djela. Neki od svjedoka proveli su dosta vremena u Vojno istražnom centru Lora, imali su jedan vid slobodnog kretanja, dobro su poznavali pripadnike centra, oni uopće ne spominju njegovog branjenika. Jedini koji ga spominje i dovodi ga u vezu sa stradavanjem Bulovića je svjedok Sulejmanović. Branitelj smatra da je riječ o svjedoku koji ima razloga da laže. On je tijekom ranijih suđenja od više zatočenika prepoznat kao osoba koja je maltretirala zatvorenike pa je sam pristao na lažno svjedočenje kako bi sam izbjegao kazneni progon, a konačno i sam je odustao od takvog iskaza. Njegovom branjeniku stavlja se na teret jedno od najtežih kaznenih djela pa smatra da ga se temeljem samo jednog navoda i to navoda svjedoka Sulejmanovića, a koji je lažan, ne može proglasiti krivim. Rekao je da je bilo puno nelogičnosti vezanih za kazneni postupak koji je započeo još 2001. godine, a inkriminirani period je 1991. godina. Prilikom ponovljenog suđenja postojao je strahoviti medijski pritisak, nada se i očekuje da nakon ovog obnovljenog postupka tako neće biti.

Branitelj Ivančević složio se sa konstatacijom branitelja Ostoje da iskaz svjedoka Sulejmanovića nije iskaz temeljem kojeg se može donijeti osuđujuća presuda. Posebno je ukazao i na pitane primjene

Ženevske konvencije o zaštiti civilnog stanovništva za vrijeme ratnog stanja i oružanih sukoba. Postavio je pitanje da li su Bulović i Knežević civilne osobe koje štiti Ženevska konvencija. Obrana smatra da su pokojni Knežević i Bulović hrvatski državljani koji su, pod sumnjom da su počinili kazneno djelo oružane pobune, bili zatočeni u Vojno istražni centar Lora u koji nisu smjeli biti zatočeni. Jedini preduvjet za primjenu konvencije je postojanje sukobljenih strana. Iz dokaza izvedenih u postupku proizlazi kako njegov branjenik nije mogao znati tko su osobe prema kojima je on intervenirao sudjelujući u njihovom premlaćivanju. Optuženik je kao vojni policajac korektno postavio pitanje tko će odgovarati za premlaćivanje Kneževića.

Što se tiče Bulovića okrivljeni za njega nije niti znao kao što nije ni pristupio dijelu zatvora u kojem se on nalazio.

Konačno, predložio je oslobađajuću presudu i puštanje okrivljenika iz istražnog zatvora.

Ukoliko bi sud zauzeo drugačiji stav u pogledu kaznene odgovornosti okrivljenika branitelj je naglasio kako je važno cijeniti činjenicu da je on doprinio brzini, ažurnosti postupka te je bio suglasan sa čitanjem iskaza prethodno saslušanih svjedoka, nije poduzeo niti jednu radnju na koju je ovlašten, a koja bi dovela do odugovlačenja postupka.

Okrivljenik Miljenko Bajić pridružio se završnim govorima branitelja.

Presuda

Sudsko vijeće pod predsjedanjem suca Živaljića objavilo je presudu kojom je ranija presuda donesena u odsutnosti ostala na snazi. Kazna zatvora smanjena je na 4,5 godina. U kratkom obrazloženju presude navedeno je kako u obnovljenom postupku koji je vođen po novom Zakonu o kaznenom postupku novi dokazi nisu izvođeni. Izvedeni su brojni personalni i materijalni dokazi koji su izvedeni u ranijem postupku. U obnovljenom postupku trebalo je utvrditi da li je u lipnju 1992. godine postojao ratni sukob, trebalo je utvrditi i status optuženika, status osoba koje su smrtno stradale. Također, trebalo je utvrditi i da li je okr. Bajić počinio kazneno djelo za koje ga se teretilo. Odgovor na sva ova pitanja prema stavu sudskog vijeća je pozitivan. Notorna je činjenica da je u inkriminiranom periodu bio rat između RH i JNA i paravojnih jedinica. Vojno istražni centar Lora služio je za ratne svrhe. Status okrivljenika najmanje je dvojben, on je bio pripadnik interventnog voda VP. Što se tiče statusa stradalih, oni su bili građani RH koji su se našli na mjestu na kojem nisu trebali biti, nisu bili pripadnici neprijateljskih oružanih snaga, bili su civili uhvaćeni u svojim kućama. Neupitno je da je okrivljenik sudjelovao u premlaćivanju Kneževića i Bulovića koji su podlegli ozljedama. Sudsko vijeće je prilikom određivanja kaznene sankcije uzelo u obzir činjenice da je okrivljeni Bajić htio obnovu postupka, izložio se uhićenju te je izrazio pijetet prema žrtvama, korektno se ponašao tijekom postupka, otac je tri maloljetna djeteta pa mu je ranije izrečena kazna zatvora u trajanju od 6 godina smanjena na 4,5 godine.